

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

kṛṣṇayajurvēdīya taittirīya brāhmaṇē
॥ *prathamāṣṭakē prathamah praśnaḥ* ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ prathamāṣṭakē prathamah praśnaḥ ॥

hariḥ ō(4)m ।

brahma sandhāttaṃ tanmē jinvatam ।

kṣatraḡ sandhāttaṃ tanmē jinvatam ।

iṣaḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

ūrjaḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

rayiḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

puṣṭiḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

prajāḡ sandhāttaṃ tāṃ mē jinvatam ।

paśūnthsandhāttaṃ tānmē jinvatam ।

stutōsi janadhāḥ ।

dēvāstvā śukrapāḥ praṇāyantu ॥ 1 ॥

suvīrāḥ prajāḥ prajānayanparīhi ।

śukraḥ śukrasōciṣā ।

stutōsi janadhāḥ ।

dēvāstvā manthipāḥ praṇāyantu ।

suprajāḥ prajāḥ prajānayanparīhi ।

manthī manthisōciṣā ।

Please let us know of any errors in this text.

sañjagmānau dīva ā pṛthivyā''yuh |
sandhattam tanmē jinvatam |
prāṇaḡ sandhattam tam mē jinvatam |
apāṇaḡ sandhattam tam mē jinvatam || 2 ||

vyāṇaḡ sandhattam tam mē jinvatam |
cakṣuḡ sandhattam tanmē jinvatam |
śrōtraḡ sandhattam tanmē jinvatam |
manaḡ sandhattam tanmē jinvatam |
vācaḡ sandhattam tam mē jinvatam |
āyuh stha āyurmē dhattam |
āyuryajñāya dhattam |
āyuryajñapātayē dhattam |
prāṇaḡ sthaḡ prāṇam mē dhattam |
prāṇam yajñāya dhattam || 3 ||

prāṇam yajñapātayē dhattam |
cakṣuḡ sthaścakṣurmē dhattam |
cakṣuryajñāya dhattam |
cakṣuryajñapātayē dhattam |
śrōtragg sthaḡ śrōtram mē dhattam |
śrōtram yajñāya dhattam |

śrōtrāṃ yajñapātayē dhattam |
tau dēvau śukrāmanthinau |
kalpayātaṃ daivīrviśah |
kalpayātaṃ mānuṣīh || 4 ||

iṣamūrjāmaśmāsu dhattam |
prāṇānpaśuṣu |
prajāṃ mayi ca yajāmānē ca |
nirastah śaṇḍah |
nirastō markah |
apānuttāu śaṇḍāmarkau sahāmunā |
śukrasyā samidasi |
manthinah samidasi |
sa prathamah saṅkṛtirviśvakarmā |
sa prathamō mitrō varuṇō agniḥ |
sa prathamō bṛhaspatiścikitvāṇ |
tasmā indrāya sutamājuhōmi || 5 ||

naṃyantvapānaḡ sandhāttaṃ taṃ mē jinvataṃ prāṇaṃ
yajñāyā dhattāṃ mānuṣīraḡnirdvē ca || 1 ||

brahmā kṣātraṃ tadiṣamūrjaḡ rayiṃ puṣṭiṃ prajāṃ tāṃ paśūntāṇ |
sandhāttaṃ tatprāṇamāpānaṃ vyānaṃ taṃ
cakṣuśrōtraṃ manastadvācaṃ tām |

iṣādipañcakē vācam tām mē paśūnthsandhattam tānmē
prāṇādītrīyē tam mē'nyatra tanmē ॥

kṛttikāsvagnimādadhīta |
ētadvā agnērnakṣātram |
yatkr̥ttikāḥ |
svāyāmēvainam dēvatāyāmādhāya |
brahmavarcaṣī bhāvati |
mukham vā ētannakṣātrāṇām |
yatkr̥ttikāḥ |
yaḥ kṛttikāsvagnimādhattē |
mukhya ēva bhāvati |
athō khalu ॥ 6 ॥

agninakṣātramityapācāyanti |
gṛhāṇ ha dāhukō bhavati |
prajāpatī rōhiṇyāmagnimāsṛjata |
tam dēvā rōhiṇyāmādadhata |
tatō vai tē sarvānrōhānarōhanṇ |
tadrōhiṇyai rōhiṇitvam |
yō rōhiṇyāmagnimādhattē |
rdhnōtyēva |

sarvānrōhānrōhati |

dēvā vai bhadrāḥ santō'gnimādhītsanta || 7 ||

tēṣāmanāhitō'gnirāsīt |

athaibhyō vāmaṃ vasvapākramat |

tē punarvasvōrādadhata |

tatō vai tān vāmaṃ vasūpāvartata |

yaḥ purā'bhadrāḥ sanpāpiyānthasyāt |

sa punarvasvōraḡnimādadhīta |

punarēvaināṃ vāmaṃ vasūpāvartatē |

bhadrō bhāvati |

yaḥ kāmayēta dānakāmā mē prajāḥ syuriti |

sa pūrvayōḥ phalgūnyōraḡnimādadhīta || 8 ||

aryamṇō vā ētannakṣātram |

yatpūrvē phalgūnī |

aryamēti tamāhuryō dadāti |

dānakāmā asmai prajā bhāvanti |

yaḥ kāmayēta bhagī syāmiti |

sa uttarayōḥ phalgūnyōraḡnimādadhīta |

bhagasya vā ētannakṣātram |

yaduttarē phalgūnī |

bhagyēva bhāvati |

kālakañjā vai nāmāsūrā āsanṇ || 9 ||

tē sūvargāya lōkāyāgnimācinvata |

puruṣa iṣṭakāmupādadhātṭpuruṣa iṣṭakām |

sa indrō brāhmaṇō bruvāṇa iṣṭakāmupādhatta |

ēṣā mē citrā nāmēti |

tē sūvargaṃ lōkamāprārōhanṇ |

sa indra iṣṭakāmāvṛhat |

tē'vākīryanta |

yē'vākīryanta |

ta ūrṇāvabhāyō'bhavanṇ |

dvāvudāpatatām || 10 ||

tau divyau śvānāvabhavatām |

yō bhrātrīvyavānthsyāt |

sa citrāyāmagnimādadhīta |

avākīryaiva bhrātrīvyāṇ |

ōjō balāmindriyaṃ vīryāmātmandhattē |

vasantā brāhmaṇō'gnimādadhīta |

vasantō vai brāhmaṇasyartuḥ |

sva ēvaināmṛtāvādhāya |

brahmavarcaṣī bhāvati |
mukhaṃ vā ētadṛtūnām || 11 ||

yadvāsantaḥ |
yō vasantā'gnimādhattē |
mukhya ēva bhāvati |
athō yōnimantamēvainam prajātamādhattē |
grīṣmē rājanya ādadhīta |
grīṣmō vai rājanyasyartuḥ |
sva ēvaināmṛtāvādhāya |
indriyāvī bhāvati |
śaradi vaiśya ādadhīta |
śaradvai vaiśyasyartuḥ || 12 ||

sva ēvēmāmṛtāvādhāya |
paśumānbhāvati |
na pūrvayōḥ phalgūnyōraṅnimādadhīta |
ēṣā vai jāghanya rātriḥ samvathsarasya |
yatpūrvē phalgūnī |
pṛṣṭita ēva samvathsarasyāgnimādhāya |
pāpiyānbhāvati |
uttarayōrādadhīta |

ēṣā vai prāthamā rātriḥ saṃvathsarasyā |
yaduttarē phalgūnī |
mukhata ēva saṃvathsarasyāgnimādhāya |
vasīyānbhavati |
athō khalu |
yadaivainam yajña upanamēt |
athādadhīta |
saivāsyarddhiḥ || 13 ||

khalvādhithsanta phalgūnyōraḥnimādadhītāsannapatatāmṛtūnām
vaiśyasyarturuttarē phalgūnī ṣaṭca || 2 ||

uddhanti |
yadēvāsyā amēdhyam |
tadapā hanti |
apō'vōkṣati śāntyaī |
sikatā nivāpati |
ētadvā agnērvaiśvānarasyā rūpam |
rūpēṇaiiva vaiśvānaramavarundhē |
ūṣānnivāpati |
puṣṭirvā ēṣā prajānanam |
yadūṣāḥ || 14 ||

puṣṭyāmēva prajanānē'gnimādhattē |
athō sañjñānā ēva |
sañjñānagg hyētatpāsūnām |
yadūṣāḥ |
dyāvāpṛthivī sahāstām |
tē viyatī abrūtām |
astvēva nau saha yajñiyamiti |
yadamuṣyā yajñiyamāsīt |
tadaśyāmadadhāt |
ta uṣā abhavanṇ || 15 ||

yadaśyā yajñiyamāsīt |
tadamuṣyāmadadhāt |
tadaścaṅdrāmāsi kṛṣṇam |
uṣānivapānṇadō dhyāyēt |
dyāvāpṛthivyōrēva yajñiyē'gnimādhattē |
agnirdēvēbhyō nilāyata |
ākhū rūpaṃ kṛtvā |
sa pṛthivīm prāviśat |
sa ūtīḥ kūrvaṇaḥ pṛthivīmanu samācarat |
tadākhukarīṣamābhavat || 16 ||

yadākhukarīṣaḡ sambahārō bhavāti |
yadēvāsyā tatra nyāktam |
tadēvāvārundhē |
ūrjaṃ vā ētaḡ rasam pṛthivyā upadīkā uddihanti |
yadvālmīkām |
yadvālmīkavapā sambahārō bhavāti |
ūrjāmēva rasam pṛthivyā avārundhē |
athō śrōtrāmēva |
śrōtragḡ hyētatpṛthivyāḥ |
yadvālmīkāḥ || 17 ||

abādhirō bhavati |
ya ēvaṃ vēda |
prajāpātiḥ prajā āsrjata |
tāsāmannamupākṣiyata |
tābhyāḥ sūdāmupa prābhīnat |
tatō vai tāsāmannam nākṣiyata |
yasyā sūdāḥ sambhārō bhavāti |
nāsyā ḡrḥē'nnam kṣiyatē |
āpō vā idamagrē salilamāsīt |
tēnā prajāpātiraśrāmyat || 18 ||

kathamidagḡ syāditi |
sō'paśyatpuṣkarapaṛṇam tiṣṭhat |
sō'manyata |
asti vai tat |
yasminnidamadhitīṣṭhatīti |
sa varāhō rūpam kṛtvōpa nyāmajjat |
sa pṛthivīmādha ārcchat |
tasyā upahatyōdamajjat |
tatpuṣkarapaṛṇē'prathayat |
yadaprāthayat || 19 ||

tatpṛthivyai pṛthivītvam |
abhūdva idamiti |
tadbhūmyai bhūmitvam |
tām diśō'nu vātaḡ samāvahat |
tāḡ śarkārābhiradṛḡhat |
śam vai nō'bhūditi |
taccharkārāṇāḡ śarkarātvam |
yadvārāhavihataḡ sambhārō bhavāti |
asyāmēvāchambaṭkāramagnimādhattē |
śarkārā bhavanti dhṛtyai || 20 ||

athō śantvāya |
sarētā agnirādhēya ityāhuḥ |
āpō varuṇasya patnāya āsanṇ |
tā agnirabhyadhyāyat |
tāḥ samābhavat |
tasya rētaḥ parāpatat |
taddhirāṇyamabhavat |
yaddhirāṇyamupāsyāti |
sarētasamēvāgnimādhattē |
puruṣa innvai svādrētāsō bībhathsata ityāhuḥ || 21 ||

uttarata upāsyatyabībhathsāyai |
ati prayācchati |
ārtimēvātiprayācchati |
agnirdēvēbhyō nilāyata |
āsvō rūpaṃ kṛtvā |
sōśvatthē samvathsaramātiṣṭhat |
tadaśvatthasyāśvatthatvam |
yadāśvatthaḥ sambhārō bhavāti |
yadēvāsyā tatra nyāktam |
tadēvāvārundhē || 22 ||

dēvā vā ūrjāṃ vyābhajanta |
tata' udumbaraṃ udātiṣṭhat |
ūrgvā udumbaraḥ |
yadaudumbaraḥ sambhārō bhavāti |
ūrjāmēvāvarundhē |
ṛtīyāsyāmitō divi sōmā āsīt |
taṃ gāyātryāhārat |
tasyā paṇamācchidyata |
tatparṇō'bhavat |
tatparṇasyā paṇatvam || 23 ||

yasyā paṇamayāḥ sambhārō bhavāti |
sōmapīthamēvāvarundhē |
dēvā vai brahmānavadanta |
tatparṇa upāśṛṇōt |
suśravā vai nāmā |
yatparṇamayāḥ sambhārō bhavāti |
brahmaṃvarcasamēvāvarundhē |
prajāpātiragnimāsṛjata |
sō'bibhētpra mā dhakṣyatīti |
taḡ śamyā'samayāt || 24 ||

tacchamyai śamītvam |
yacchamīmayah sambhārō bhavāti |
śāntyā aprādāhāya |
agnēḥ sṛṣṭasya yataḥ |
vikāṅkataṃ bhā ārcchat |
yadvaikāṅkataḥ sambhārō bhavāti |
bhā ēvāvarundhē |
sahṛdayō'gnirādhēya ityāhuḥ |
marutō'dbhiragnimatamayann |
tasya tāntasya hṛdayamācchindann |
sā'sanirabhavat |
yadaśanihatasya vṛkṣasya sambhārō bhavāti |
sahṛdayamēvāgnimādhattē || 25 ||

ūṣā abhavannabhadvalmīkō'srāmyadaprāthayaḍdhrītyai bībhathsata
ityāhū rundhē parṇatvamāśamayadacchindaggstrīṇi ca || 3 ||

dvādaśasū vikrāmēṣvāgnimādadhīta |
dvādaśa māsāḥ saṃvathsarāḥ |
saṃvathsarādēvaināmavarudhyādhattē |
yaddvādaśasū vikrāmēṣvādadhīta |
parimitamavarundhīta |

cakṣūrnimita ādadhīta |
iyadvādaśavikrāmā(3) iti |
parimitaṃ caivāparimitaṃ cāvārundhē |
anṛtaṃ vai vācā vadati |
anṛtaṃ manāsā dhyāyati || 26 ||

cakṣurvai satyam |
adrā(3)gityāha |
adaśsamiti |
tatsatyam |
yaścakṣūrnimitē'gnimādhattē |
satya ēvainamādhattē |
tasmādāhitāgnirnānṛtaṃ vadēt |
nāsyā brāhmaṇō'nāśvāngrhē vāsēt |
satyē hyāsyāgnirāhitaḥ |
āgnēyī vai rātriḥ || 27 ||

āgnēyāḥ paśavaḥ |
aīndramahāḥ |
naktam gārhapatyamādadhāti |
paśūnēvāvarundhē |
divā''havanīyam |

indriyamēvāvarundhē |
ardhōditē sūrya āhavanīyamādadhāti |
ētasminvai lōkē prajāpātiḥ prajā asṛjata |
prajā ēva tadyajamānaḥ sṛjatē |
athō bhūtaṃ caiva bhaviṣyaccāvarundhē || 28 ||

iḍā vai mānavī yajñānūkāśinyāsīt |
sā'sṛṇōt |
asurā agnimādadhata itī |
tadagacchat |
ta āhavanīyamagra ādadhata |
atha gāṛhapatyam |
athānvāhāryapacānam |
sā'bravīt |
prātyeṣāg śrīragāt |
bhadrā bhūtvā parābhaviṣyantīti || 29 ||

yasyaivamagnirādhīyatē |
prātyasya śrīrēti |
bhadro bhūtvā parābhavati |
sā'sṛṇōt |
dēvā agnimādadhata itī |

tadāgacchat |
tē'nvāhāryapacānamagra ādādhatā |
athā gāṛhāpatyam |
athāhavanīyam |
sā'brāvīt || 30 ||

prācyēṣāg śrīrāgāt |
bhadrā bhūtvā sūvargam lōkamēṣyanti |
prajāṃ tu na vēthsyanta itī |
yasyaivamaṅnirādhīyatē |
prācyāsyā śrīrēti |
bhadrō bhūtvā sūvargam lōkamēti |
prajāṃ tu na vindatē |
sā'brāvīdiḍā manūm |
tathā vā aham tavāgnimādhāsyāmi |
yathā pra prajāyā paśubhirmithunairjanīṣyasē || 31 ||

pratyasminlōkē sthāsyasi |
abhi sūvargam lōkam jēṣyasīti |
gāṛhāpatyamagra ādādhat |
gāṛhāpatyam vā anū prajāḥ paśavaḥ prajāyantē |
gāṛhāpatyēnaivāsmāi prajāṃ paśūnprajānayat |

athānvāhāryapacānam |
tiryannīva vā ayam lōkaḥ |
asminnēva tēnā lōkē pratyātiṣṭhat |
athāhavanīyam |
tēnaiva sūvargam lōkamabhyajayat || 32 ||

yasyaivamaḡnirādhīyatē |
pra prajayā paśubhirmithunairjāyatē |
pratyasminlōkē tiṣṭhati |
abhi sūvargam lōkam jāyati |
yasya vā ayāthādēvatamaḡnirādhīyatē |
ā dēvatābhyō vṛścyatē |
pāpiyānbhavati |
yasya yathādēvatam |
na dēvatābhyā ā vṛścyatē |
vasiyānbhavati || 33 ||

bhṛgūṅṅam tvāṅgirasām vratapatē vratēnādādhāmīti
bhṛgvaṅgirasāmādādhyāt |
ādityānām tvā dēvānām vratapatē
vratēnādādhāmītyanyāsām
brāhmaṇīnām prajānām |

varuṇasya tvā rājñō vratapatē
vratēnādādhāmīti rājñah |
indrasya tvēndriyēṇa vratapatē
vratēnādādhāmīti rājanyasya |
manōstvā grāmaṇyō vratapatē
vratēnādādhāmīti vaiśyasya |
rbhūṇam tvā dēvānām vratapatē
vratēnādādhāmīti rathakārasya |
yathādēvatamagnirādhiyatē |
na dēvatābhya ā vṛścyatē |
vasiyānbhavati || 34 ||

dhyāyati vai rātriścāvarundhē
bhaviṣyantityābravījjanīṣyasē'jayadvasiyānbhavati navā ca || 4 ||

prajāpatirvācaḥ satyamāpaśyat |
tēnāgnimādhatta |
tēna vai sa ārdhnōt |
bhūrbhuvah suvarityāha |
ētadvai vācaḥ satyam |
ya ētēnāgnimādhattē |
rdhnōtyēva |

athō¹ sa¹tya¹pra¹śū¹rē¹va bhā¹vati |
athō¹ ya ē¹vaṃ vi¹dvā¹nā¹bhi¹carā¹ti |
str̥ṇu¹ta ē¹vainā¹m || 35 ||

bhū¹ri¹tyā¹ha |
pra¹jā ē¹va ta¹dyaja¹mā¹naḥ sṛ¹ja¹tē |
bhu¹va ityā¹ha |
a¹sminnē¹va lō¹kē pra¹titi¹ṣṭha¹ti |
su¹va¹ri¹tyā¹ha |
su¹va¹r¹ga ē¹va lō¹kē pra¹titi¹ṣṭha¹ti |
tri¹bhi¹ra¹kṣa¹ra¹i¹rgā¹r¹hā¹pa¹tya¹mā¹dā¹d¹hā¹ti |
tra¹ya imē lō¹kāḥ |
ē¹ṣ¹vē¹vainā¹m lō¹kē¹ṣu pra¹titi¹ṣṭhi¹ta¹mā¹d¹hā¹tē |
sar¹vaiḥ pa¹ñca¹bhi¹rā¹ha¹va¹nī¹yā¹m || 36 ||

su¹va¹rgā¹ya vā ē¹ṣa lō¹kā¹yā¹dhi¹yatē |
ya¹dā¹ha¹va¹nī¹yāḥ |
su¹va¹r¹ga ē¹vā¹smā¹i lō¹kē vā¹caḥ
sa¹tya¹ḡ sar¹vā¹mā¹pnō¹ti |
tri¹bhi¹rgā¹r¹hā¹pa¹tya¹mā¹dā¹d¹hā¹ti |
pa¹ñca¹bhi¹rā¹ha¹va¹nī¹yā¹m |
a¹ṣṭa¹u sam¹pā¹dyantē |

aṣṭākṣarā gāyatrī |
gāyatrō'gniḥ |
yāvānēvāgniḥ |
tamādhattē || 37 ||

prajāpatīḥ prajā āsrjata |
tā āsmāthsṛṣṭāḥ parācīrāyanṇ |
tābhyō jyōtirudagrṇāt |
taṃ jyōtiḥ paśyantīḥ prajā abhisamāvartanta |
uparivāgnimudgrṇṇīyādudharanṇ |
jyōtirēva paśyantīḥ prajā
yajāmānamabhisamāvartantē |
prajāpatērakṣyaśvayat |
tatparā'patat |
tadaśvō'bhavat |
tadaśvāsyāśvaṭvam || 38 ||

ēṣa vai prajāpatīḥ |
yadaḥgniḥ |
prajāpatyō'svaḥ |
yadaśvam purastānnayati |
svamēva cakṣuḥ paśyanprajāpatīranūdēti |

vajrī vā ēṣaḥ |
yadaśvaḥ |
yadaśvaṃ purastānnayati |
jātānēva bhrātr̥vyānprañudatē |
punarāvartayati || 39 ||

janīṣyamāṇānēva pratinudatē |
nyāhavanīyō gār̥hapatyamakāmayata |
ni gār̥hapatya āhavanīyām |
tau vibhājaṃ nāśaknōt |
sōśvaḥ pūrvavādbhūtvā |
prāñcaṃ pūrvamudāvahat |
tatpūrvavāhaḥ pūrvavāṭṭvam |
yadaśvaṃ purastānnayati |
vibhaktirēvaināyōḥ sā |
athō nānāvīryāvēvainau kurutē || 40 ||

yaduparyūpari śirō harēt |
prāṇāṇ vicchīndyāt |
adhō'dhaḥ śirō harati |
prāṇānām gōpīthāya |
iyatyagrē harati |

athēya₂tyathēyati |
traya₂ imē lōkāḥ |
ēṣvēvainaṃ lōkēṣu pratiṣṭhita₂mādhattē |
prajāpātiragnimāsṛjata |
sō'bibhētpra mā dhakṣyatīti || 41 ||

tasya₂ trēdhā mahimānaṃ vyauhat |
śāntyā aprādāhāya |
yattrēdhā'gnirādhīyatē |
mahimānamēvāsyā tadvyūhati |
śāntyā aprādāhāya |
punarāvartayati |
mahimānamēvāsyā sandādhāti |
paśurvā ēṣaḥ |
yadaśvāḥ |
ēṣa rudraḥ || 42 ||

yadagniḥ |
yadaśvāsyā padē'gnimādadhyāt |
rudrāyā paśūnapidadhyāt |
apaśuryajāmānaḥ syāt |
yannākramayēt |

anāvaruddhā asya paśavaḥ syuḥ |
pārśvata ākrāmayēt |
yathā''hitasyāgnēraṅgārā abhyavaṭartēraṅḥ |
avaruddhā asya paśavō bhavānti |
na ruḍrāyāpidadhāti || 43 ||

trīṇi havīḡṣi nirvāpati |
virāja ēva vikrāntaṃ yajāmānō'nu vikramatē |
agnayē pavamānāya |
agnayē pāvākāya |
agnayē śucāyē |
yadagnayē pavamānāya nirvapati |
punātyēvainaṃ |
yadagnayē pāvākāya |
pūta ēvāsminnānādyam dadhāti |
yadagnayē śucāyē |
brahmaṅvarcaśamēvāsminnupariṣṭāddadhāti || 44 ||

ēnamāhavaṅīyam dhattē'śvaṭvaṃ vartayati kuruta iti
ruḍrō dadhāti yadagnayē śucāya ekam ca || 5 ||

dēvāsuraḥ saṃyattā āsanḥ |
tē dēvā vijayamupayantaḥ |

agnau vāmaṃ vasu saṃ nyādadhata |
idamu nō bhaviṣyati |
yadi nō jēṣyantīti |
tadagnirnōthsahāmasāknōt |
tattrēdhā vinyādadhāt |
paśuṣu ṭṭīyam |
apsu ṭṭīyam |
ādityē ṭṭīyam || 45 ||

taddēvā vijitya |
punaṛavāruruthsanta |
tē'gnayē pavāmānāya purōḍāsāmaṣṭākāpālaṃ nirāvapaṇṇ |
paśavō vā agniḥ pavāmānaḥ |
yadēva paśuṣvāsīt |
tattēnāvārundhata |
tē'gnayē pāvākāya |
āpō vā agniḥ pāvakaḥ |
yadēvāpsvāsīt |
tattēnāvārundhata || 46 ||

tē'gnayē śucāyē |
asau vā ādityō'gniḥ śuciḥ |

yadēvāditya āsīt |
tattēnāvārundhata |
brahmapādinō vadanti |
tanuvō vāvaitā agnyādhēyasya |
āgnēyō vā aṣṭākāpālō'gnyādhēyamiti |
yattam nirvapēt |
naitāni |
yathā'tmā syāt || 47 ||

nāṅgāni |
tādr̥gēva tat |
yadētāni nirvapēt |
na tam |
yathā'ṅgāni syuḥ |
nātmā |
tādr̥gēva tat |
ubhayāni saha nirupyāni |
yajñasya sātmatvāya |
ubhayaṃ vā ētasyēndriyaṃ vīryāmāpyatē || 48 ||

yō'gnimādhattē |
aindrāgnamēkādaśakapālaṃmanunirvapēt |

āḍityaṃ caṛum |

indrāgnī vai dēvānāmayāṭayāmānau |

yē ēva dēvatē ayāṭayāmnī |

tābhyāmēvāsmā indriyaṃ vīryāṃavārundhē |

āḍityō bhāvati |

iyam vā aditiḥ |

asyāmēva pratitiṣṭhati |

dhēnvai vā ētadrētaḥ || 49 ||

yadājyāṃ |

anaḍuhāstaṇḍulāḥ |

mithunaṃmēvāvārundhē |

ghṛtē bhāvati |

yajñasyālūkṣāntatvāya |

catvāra āṛṣēyāḥ prāśñānti |

diśāmēva jyōtiṣi juhōti |

paśavō vā ētāni havīḡṣi |

ēṣa ruḍraḥ |

yadagniḥ || 50 ||

yathsadya ētāni havīḡṣi nirvapēt |

ruḍrāya paśūnapi dadhyāt |

apaśuryajāmānaḥ syāt |
yannānūnirvapēt |
anāvaruddhā asya paśavaḥ syuḥ |
dvādaśasu rātrīṣvanu nirvapēt |
saṃvathsarapratimā vai dvādaśa rātrāyaḥ |
saṃvathsarēṇaivāsmāi ruḍraḡ śamayitvā |
paśūnavarundhē |
yadēkamēkamētāni havīḡṣi nirvapēt || 51 ||

yathā triṇyāvapanāni pūrayēt |
tādṛktat |
na prajānaṇamucchiḡṣēt |
ēkaṃ nirupya |
uttarē samāsyēt |
trīyamēvāsmāi lōkamucchiḡṣati prajānāya |
taṃ prajāyā paśubhiranu prajāyatē |
athō yajñasyaivaishā'bhikrāntiḥ |
rathacaḡkraṃ pravartayati |
maṇuṣyarathēnaiva dēvaratham pratyavarōhati || 52 ||

brahṃavādinō vadanti |
hōtavyāmagnihōtrāṇ(3) na hōtavyā(3)miti |

yadyajuṣā juhuyāt |
ayāthāpūrvamāhūtī juhuyāt |
yanna juhuyāt |
agniḥ parābhavēt |
tūṣṇīmēva hōtavyām |
yathāpūrvamāhūtī juhōti |
nāgniḥ parābhavati |
agnīdhē dadāti || 53 ||

agnimūkhānēvartūnprīṇāti |
upabarhaṇam dadāti |
rūpāṇāmavaruddhyai |
āsvam brahmaṇē |
indriyamēvāvarundhē |
dhēnuḡ hōtrē |
āśiṣā ēvāvarundhē |
anaḍvāhamadhvaryavē |
vahnirvā anaḍvāṇ |
vahniradhvaryuḡ || 54 ||

vahninaiva vahni yajñasyāvarundhē |
mithunau gāvau dadāti |

mithu₁nasyā₁vā₁r₁uddhyai |
vā₁sō₁ dadā₁ti |
sar₁vadē₁vā₁tya₁m vai vā₁sā₁ḥ |
sar₁vā₁ ē₁va dē₁vātā₁ḥ prī₁ṇā₁ti |
ā dvā₁da₁śā₁bhyō₁ dadā₁ti |
dvā₁da₁śā₁ mā₁sā₁ḥ sa₁m₁vā₁tsarā₁ḥ |
sa₁m₁vā₁tsarā₁ ē₁va prā₁tī₁ṣṭhā₁ti |
kā₁mā₁mū₁rdhva₁m dē₁yā₁m |
apā₁ri₁mitā₁sya₁vā₁r₁uddhyai || 55 ||

ādī₁tyē₁ tṛ₁tī₁ya₁mā₁psvā₁sīt₁tattē₁nāvā₁r₁undhātā₁ syādā₁pyatē₁
rētō₁gnirē₁kāmē₁kāmētā₁nī₁ hāvī₁gṣī₁ nī₁r₁vā₁pēt₁prā₁tyavā₁rō₁hati
dadā₁tyadhvā₁ryurdē₁yāmē₁kā₁m ca || 6 ||

ghar₁maḥ₁ śī₁rā₁stā₁dā₁yā₁mā₁gniḥ |
sam₁priyā₁ḥ pa₁śubhī₁rbhuvā₁t |
chā₁rdī₁stō₁kā₁yā₁ tanā₁yā₁ya yac₁chā |
vātā₁ḥ prā₁ṇā₁stā₁dā₁yā₁mā₁gniḥ |
sam₁priyā₁ḥ pa₁śubhī₁rbhuvā₁t |
svā₁dī₁tā₁m tō₁kā₁yā₁ tanā₁yā₁ya pī₁tum pā₁ca |
prā₁cī₁manū₁ prā₁dī₁śā₁m prē₁hī₁ vī₁dvā₁ṇ |
ā₁gnērā₁gnē₁ purō₁ ā₁gnī₁rbhavē₁ha |

viśvā āśā dīdyānō vibhāhi |
ūrjaṃ nō dhēhi dvīpadē catuṣpadē || 56 ||

arkaścakṣustadaśau sūryastadayamaṅniḥ |
sāmpriyah paśubhīrbhuvat |
yattē śukra śukraṃ varcaḥ śukrā tanūḥ |
śukraṃ jyōtirajāsram |
tēnā mē dīdihī tēnā tvā''dadhē |
agnīnā'gnē brahmaṇā |
ānaśē vyānaśē sarvamāyurvyānaśē |
yē tē agnē śivē tanuvaū |
virāṭca svarāṭca |
tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām || 57 ||

yē tē agnē śivē tanuvaū |
samrāṭcābhībhūśca |
tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām |
yē tē agnē śivē tanuvaū |
vībhūśca parībhūśca |
tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām |
yē tē agnē śivē tanuvaū |
prabhvī ca prabhūtiśca |

tē mā viśatāṃ tē mā jinvatām |
yāstē agnē śivāstanuvāḥ |
tābhistvā''dadhē |
yāstē agnē ghōrāstanuvāḥ |
tābhiramum gaccha || 58 ||

catuṣpadē jinvatāṃ tanuvastrīṇi ca || 7 ||

imē vā ētē lōkā agnayāḥ |
tē yadavyāvṛttā ādhīyēranṇi |
śōcayēyuryajāmānam |
gharmaḥ śira itī gārhapatyamādadhāti |
vātāḥ prāṇa ityānvāhāryapacānam |
arkaścakṣurityāhavanīyām |
tēnaivainānvyāvartayati |
tathā na śōcayanti yajāmānam |
rāthantaramabhigāyatē gārhapatya ādhīyamānē |
rāthantarō vā ayaṃ lōkaḥ || 59 ||

aśminnēvainaṃ lōkē pratiṣṭhitamādhattē |
vāmadēvyamabhigāyata uddhriyamānē |
antarikṣaṃ vai vāmadēvyam |
antarikṣa ēvainaṃ pratiṣṭhitamādhattē |

athō śāntirvai vāmadēvyam |
śāntamēvainam paśavyamuddhāratē |
bṛhadabhiḡāyata āhavanīyā ādhīyamānē |
bārhātō vā asau lōkah |
amuṣminnēvainam lōkē pratiṣṭhitamādhāttē |
prajāpatiragnimāsṛjata || 60 ||

sō'svō'vārō bhūtvā parānait |
tam vāravantīyēnāvārayata |
tadvāravantīyāsya vāravantīyatvam |
śyāitēnā śyētī ākuruta |
tacchyaītasyā śyāitātvam |
yadvāravantīyamabhiḡāyātē |
vārayitvaivainam pratiṣṭhitamādhāttē |
śyāitēnā śyētī kūrutē |
gharmaḥ śira itī gārhāpatyamādādhāti |
saśīrṣāṇamēvainamādhāttē || 61 ||

upainamuttārō yajñō nāmati |
rudrō vā ēṣah |
yadagniḥ |
sa ādhīyamāna īśvarō yajamānasya

paśūṅ hiḡsitōḥ |
sampilriyah paśubhirbhuvadityāha |
paśubhirēvainaḡ sampriyaṃ karōti |
paśūnāmahigśāyai |
chardistōkāya tanāyāya yaḥchētyāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
vātah prāṇa ityānvāhāryapacānam || 62 ||

saprāṇamēvainaṃmādhattē |
svaditam tōkāya tanāyāya pituṃ pacētyāha |
annāmēvāsmaī svadayati |
prācīmanuḥ praḡiṣaṃ prēhi vidvānityāha |
vibhaktirēvaināyōḥ sā |
athō nānāvīryāvēvainauḥ kurutē |
ūrjaṃ nō dhēhi dvīpadē catuṣpadaḥ ityāha |
āśiṣāmēvaitāmāśāstē |
arkaścakṣurityāhavanīyām |
arkō vai dēvānāmannām || 63 ||

annāmēvāvārundhē |
tēnā mē didihītyāha |
samindha ēvainām |

ānaśē vyānaśa itī trirudīṅgayati |
traya imē lōkāḥ |
ēṣvēvainaṃ lōkēṣu pratiṣṭhitamādhattē |
tattathā na kāryam |
vīṅgitamapṛatiṣṭhitamādadhīta |
uddhr̥tyaivādhāyābhimantriyāḥ |
aviṅgitamēvainaṃ pratiṣṭhitamādhattē |
virāṭca svarāṭca yāstē agnē
śivāstanuvastābhīstvā''dādha ityāha |
ētā vā agnēḥ śivāstanuvāḥ |
tābhīrēvainaṃ samārdhayati |
yāstē agnē ghōrāstanuvastābhīramuṃ gacchēti
brūyādyam dviṣyāt |
tābhīrēvainaṃ parābhāvayati || 64 ||

lōkō'srjatainaṃmādhattē'nvāhāryapacānaṃ dēvānāmannāmēnaṃ
pratiṣṭhitamādhattē pañca ca || 8 ||

śamīgarbhādagñim mānthati |
ēṣā vā agnēryajñiyā tanūḥ |
tāmēvāsmāi janayati |
adītiḥ putrakāmā |

sādhyēbhyō dēvēbhyō brahmaudānamāpacat |
tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyai dhātā cāryamā cājāyētām |
sā dvitīyāmapacat || 65 ||

tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyai mītraśca varuṇāścājāyētām |
sā tṛtīyāmapacat |
tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyā aḡśāśca bhagaścājāyētām |
sā cātūrtamāpacat || 66 ||

tasyā uccēṣānamadaduḥ |
tatprāśñāt |
sā rētō'dhatta |
tasyā indraśca vivāsvāgścājāyētām |

brahmaudanam pācati |
rētā ēva taddādadhāti |
prāśñanti brāhmaṇā ṁdanam |
yadājyamucchiṣyātē |
tēnā samidhō'bhyajyādadhāti |
ucchēṣaṇādvā aditī rētō'dhatta || 67 ||

ucchēṣaṇādēva tadrētō dhattē |
asthi vā ētat |
yathsamidhaḥ |
ētadrētaḥ |
yadājyam |
yadājyēna samidhō'bhyajyādadhāti |
asthyēva tadrētasi dadhāti |
tisra ādadhāti mithunaṭvāyā |
iyātīrbhavanti |
prajāpatinā yajñamukhēna sammitāḥ || 68 ||

iyātīrbhavanti |
yajñaparūṣā sammitāḥ |
iyātīrbhavanti |
ētāvadvai puruṣē vīryām |

vīryāsammitāḥ |
ārdrā bhāvanti |
ārdramiva hi rētaḥ śicyatē |
citriyasyāśvatthasyādadhāti |
cītramēva bhāvati |
ghṛtavatībhirādadhāti || 69 ||

ētadvā agnēḥ priyaṃ dhāma |
yadghṛtam |
priyēṇaivainaṃ dhāmnā samārdhayati |
athō tējāsā |
gāyatrībhirbrāhmaṇasyādādhyāt |
gāyatrachchāndā vai brāhmaṇaḥ |
svasya chandāsaḥ pratyayanastvāyā |
triṣṭugbhī rājanyāsyā |
triṣṭupchāndā vai rājanyaḥ |
svasya chandāsaḥ pratyayanastvāyā || 70 ||

jagatībhirvaiśyāsyā |
jagatīchāndā vai vaiśyaḥ |
svasya chandāsaḥ pratyayanastvāyā |
taḡ samvathsaram gōpāyēt |

saṁvathsaraḡ hi rēto hītaṁ vardhatē |
yadyēnaḡ saṁvathsarē nōpaṇamēt |
samidhaḡ punarādādhyāt |
rētā ēva taddhītaṁ vardhamānamēti |
na māḡsamaśnīyāt |
na striyamupēyāt || 71 ||

yanmāḡsamaśnīyāt |
yathstriyamupēyāt |
nirvīryaḡ syāt |
naināmagṇirupaṇamēt |
śva ādhāsyamānō brahmaudanaṁ pācati |
ādityā vā ita ūttamāḡ sūvargaṁ lōkamāyanṇ |
tē vā itō yantaṁ pratinudantē |
ētē khalu vāvādityāḡ |
yadbrāhmaṇāḡ |
tairēva santvaṁ gacchati || 72 ||

nainaṁ pratinudantē |
brahmagvādinō vadanti |
kvā saḡ |
aḡniḡ kāryāḡ |

yō'smai prajāṃ paśūnprajānayatīti |
śalkaistāg rātrimagnimindhīta |
tasmīnupavyuṣamarāṇī niṣṭāpēt |
yatharṣabhāyā vāsitā nyāvicchāyati |
tādrgeva tat |
apōdūhya bhasmāgniṃ mānthati || 73 ||

saiva sā'gnēḥ santātiḥ |
taṃ māthitvā prāñcamuddhārti |
saṃvathsaramēva tadrētō hitaṃ prajānayatī |
anāhitastasyāgnirityāhuḥ |
yaḥ saṃmidhō'nādhāyāgnimādhatta iti |
tāḥ saṃvathsarē purastādādādhyāt |
saṃvathsarādēvaināmavarudhyādhāttē |
yadi saṃvathsarē'nādādhyāt |
dvādaśyāṃ purastādādādhyāt |
saṃvathsarapratimā vai dvādaśa rātrayaḥ |
saṃvathsaramēvāsyaḥhitā bhavanti |
yadi dvādaśyāṃ nādādhyāt |
trayaḥ purastādādādhyāt |
āhitā ēvāsya bhavanti || 74 ||

dvitīyāmapaccaturthamāpacadaditī rēṭō'dhatta sammitā
ghṛtavātībhīrādadhāti rājanyaḥ svasya chandasaḥ
pratyayanastvāyēyādgacchati manthati rātrāyaścatvari ca || 9 ||

prajāpātiḥ prajā āsrjata |
sa rīricānō'manyata |
sa tapō'tapyata |
sa ātmanvīryāmapaśyat |
tadāvardhata |
tadāsmāthsahasōrdhvamāsrjyata |
sā virāḍabhavat |
tām dēvāsura vyagrṇata |
sō'bravītprajāpātiḥ |
mama vā eṣā || 75 ||

dōhā ēva yuṣmākamiti |
sā tataḥ prācyudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagrṇāt |
atharva pituḥ mē gōpāyēti |
sā dvitīyamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagrṇāt |
narya prajāḥ mē gōpāyēti |

sā tṛtīyamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
śaggsya' paśūnmē' gōpāyēti || 76 ||

sā caturthamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
saprātha sabhāṃ mē' gōpāyēti |
sā pañcamamudākrāmat |
tatprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
ahē' budhniya' mantram mē' gōpāyēti |
agnīṅ vāva sā tānvyākramata |
tānprajāpātiḥ paryagr̥hṇāt |
athō' pañktimēva |
pañktirvā' ēṣā brāhmaṇē' praviṣṭā || 77 ||

tāmātmanō'dhi' nirmimītē |
yadagnirādhiyatē' |
tasmādētāvāntō'gnaya' adhiyantē |
pañktaṃ vā' idaḡ sarvām |
pañktēnaiva' pañktagg' sprṇōti |
athārva' pituṃ mē' gōpāyētyāha |
annāmēvaitēna' sprṇōti |

naryā' prajāṃ mē' gōpāyētyāha |
prajāṃēvaitēnā' sprṇōti |
śaggsyā' paśūnmē' gōpāyētyāha || 78 ||

paśūnēvaitēnā' sprṇōti |
saprātha sabhāṃ mē' gōpāyētyāha |
sabhāṃēvaitēnēndriyagg sprṇōti |
ahē' budhniya' mantram mē' gōpāyētyāha |
mantramēvaitēnā' śriyagg' sprṇōti |
yadānvāhāryapacānē'nvāhāryāṃ pacānti |
tēnā' sō'syābhīṣṭāḥ prītāḥ |
yadgārḥapatya' ājyāmadhiśrayānti' sampatnīryājayānti |
tēnā' sō'syābhīṣṭāḥ prītāḥ |
yadāhavanīyē' juhvāti || 79 ||

tēnā' sō'syābhīṣṭāḥ prītāḥ |
yathsabhāyāṃ vijayāntē |
tēnā' sō'syābhīṣṭāḥ prītāḥ |
yadāvasathē' nnaḡ' harānti |
tēnā' sō'syābhīṣṭāḥ prītāḥ |
tathā'sya' sarvē' prītā' abhīṣṭā' adhiyantē |
pravasathamēṣyannēvamupātiṣṭhē'taikāmēkam |

yathā brāhmaṇāyā gr̥hēvāsinē paridāyā gr̥hānēti |
tādr̥gēva tat |
punārāgatyōpātiṣṭhatē |
sā'bhāgēyamēvaiṣāṃ tat |
sā tata' ūrdhvārōhat |
sā rōhiṇyābhavat |
tadrōhiṇyai rōhiṇitvam |
rōhiṇyāmagnimādadhīta |
sva ēvainaṃ yōnau pratiṣṭhitamādhātē |
ṛdhnōtyēnēna || 80 ||

ēṣā paśūnmē gōpāyēti praviṣṭā paśūnmē
gōpāyētyāha juhvāti tiṣṭhatē sapta ca || 10 ||

brahma sandhāttaṃ kṛttikāsūddhānti dvādaśasu prajāpātirvācō
dēvāsuraṣṭadagnirnōdgharmaḥ śira' imē vai śamīgarbhātprajāpātih
sa riricānaḥ satapaḥ sa ātmanvīryaṃ daśa || 10 ||

brahma sandhāttaṃ tau divyāvathō śantvāya prācyēṣāṃ
yaduparyupari yathsadyaḥ sō'svō'vārō bhūtvā
jagatībhiraśītiḥ || 80 ||

brahma sandhāttaṃṛdhnōtyēnēna ||

|| hariḥ o(3)m ||

|| iti kṛṣṇayajurvedīya taittirīya brāhmaṇē prathamāṣṭakē prathamah
praśnaḥ samāptaḥ ||